15 MAYIS - 15 EKİM 2022 • FİYATI 34 TL WWW.GZT.COM/GERCEK-HAYAT

GERÇEK HAYAT

ÖZEL SAYI - 3 -

Perdedâri mîküned der kasr-ı Kayser ankebût
Bûm nevbet mîzened her kubbe-i Efrâsiyâb

• D. MEHMET DOĞAN • PROF FAHRETTİN ALTUN • AVNİ ÖZGÜREL • EROL YARAR • YUSUF KAPLAN • YVONNE RİDLEY
• PROF METİN HÜLAGÜ • PROF CENGİZ TOMAR • DOÇ DR AZİZ KÜÇÜK • DOÇ DR ÖMER KUL • DR HALİM GENÇOĞLU
• KEMAL ÖZER • ÖZNUR KÜÇÜKER SİRENE • ABİR EN NAHAS • İSMAİL TOKALAK • ÖMER KAYANİ
• SÜLEYMAN ŞAHİN • M. TEVFİK ŞAHİN • SAMİR BABAOĞLU • ALİMCAN ABLED • ADEM BİLAL • BAGDAGÜL ÖZ

İNSANLIĞIN İYİLİĞİ İÇİN

BATSIN BU DÜZEN

15 MAYIS - 15 EKİM 2022 • FİYATI 34 TL WWW.GZT.COM/GERCEK-HAYAT

9 771306 618817 00005

GERÇEK HAYAT

-3-

Perdedâri mîkûned der kasr-ı Kayser anka
Bûm nevbet mîzened her kubbe-i Efrâsi

• D. MEHMET DOĞAN • PROF FAHRETTİN ALTUN • AVNİ ÖZGÜREL • EROL YARAR • YUSUF KAPLAN • YVONNE RİDLEY
• PROF METİN HÜLAGÜ • PROF CENGİZ TOMAR • DOÇ DR AZİZ KÜÇÜK • DOÇ DR ÖMER KUL • DR HALİM GENÇOĞLU
• KEMAL ÖZER • ÖZNUR KÜÇÜKER SİRENE • ABİR EN NAHAS • İSMAİL TOKALAK • ÖMER KAYANİ
• SÜLEYMAN ŞAHİN • M. TEVFİK ŞAHİN • SAMİR BABAOĞLU • ALİMCAN ABLED • ADEM BİLAL • BAĞDAGÜL ÖZ

İNSANLIĞIN İYİLİĞİ İÇİN

BATSIN BU DÜZEN

GERÇEK HAYAT

İMTİYAZ SAHİBİ
Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş adına
Mustafa Albayrak

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Kemâl Özer

YAZI İŞLERİ ŞEFLERİ
Süleyman Şahin / Tevfik Şahin

EDİTÖR
Taha Kermani

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Burhan İstenci

GÖRSEL YÖNETMEN
Numan İlhan

İSTİŞÂRE HEYETİ
D. Mehmet Doğan / Hasan Ali Yıldırım / Bülent Tokgöz / Ömer Kayani

FOTOĞRAF
Sedat Özkömeç

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Mohsen Hadi

albayrak MEDYA
SATIŞ PAZARLAMA
GENEL MÜDÜR
Abdullah Hanönü

GENEL MÜDÜR YARDIMCISI
Ziya Kadam

REZERVASYON
0 212 467 6565

ABONE-SATIŞ DAĞITIM
Birlikte Dağıtım A.Ş.
0 212 467 67 17
www.birlikte.com.tr / abone@gercekhayat.com.tr

BASIM
İhlas Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cd. İhlas Plaza No: 11 A/41 Yenibosna-Bahçelievler İSTANBUL.
TEL: (212) 454 30 00

DAĞITIM
Turkuvaz Dağıtım A.Ş. Samandıra - İstanbul Tel: 0 216 585 91 00

İLETİŞİM - YÖNETİM YERİ
Maltepe Mah. Fetih Cad. No:6 Topkapı - Zeytinburnu, İstanbul
0212 467 65 18
iletisim@gercekhayat.com.tr

Her hakkı mahfuzdur. Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer görsellerin izin alınmadan veya kaynak gösterilmeden her türlü ortamda çoğaltılması yasaktır.

albayrak MEDYA

İÇİNDEKİLER

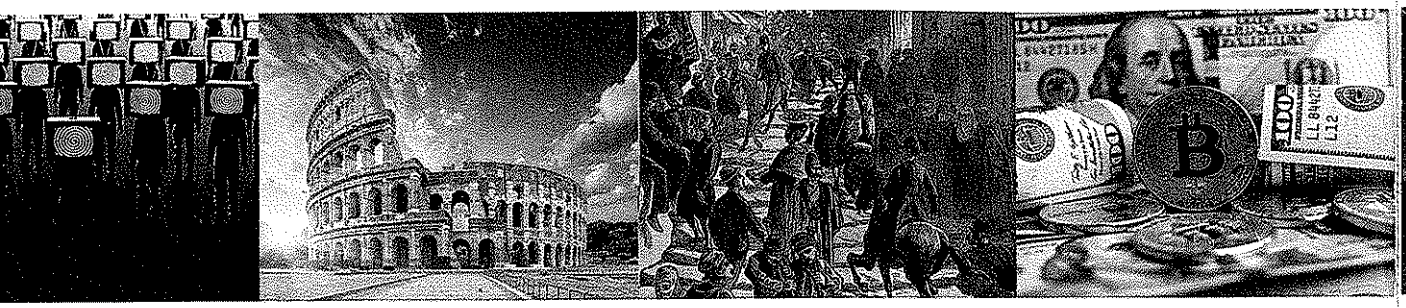

06
Yeni küresel sistemde medyanın konumu:
Türk medyasının dezenformasyonla imtihanı
Prof. Dr. Fahrettin Altun

12
Roma delenda est
Süleyman Şahin

18
Türk Tarih Kurumu Eski Başkanı Prof. Dr. Metin Hülagü:
Osmanlı'nın amacı mânevî otoritenin tesisidir
Tolga Saçıkara

24
İngilizleri anlamadan dünyayı anlamak...
Yusuf Kaplan

32
Bretton Woods sistemi ve yeni dünya düzeni
Erol Yarar

40
Dünyanın oyunu
Ömer Kayani

50
NATO ve biz
Avni Özgürel

58
Düşünce kuruluşları kimin aklıyla düşünür?
Yasin Taş

66
İyilik meleği maskeli şeytânî örgütler
Kemâl Özer

80
DSÖ ve FDA: Sağlığımızla değil sağlıksız oluşumuzla ilgili kurumlar
İsmail Tokalak

88
Bunlar kimin gıda ve ticaret örgütü
Bağdagül Öz

96
Kültür soykırımı ve Türkiye
Dr. Mehmet Doğan

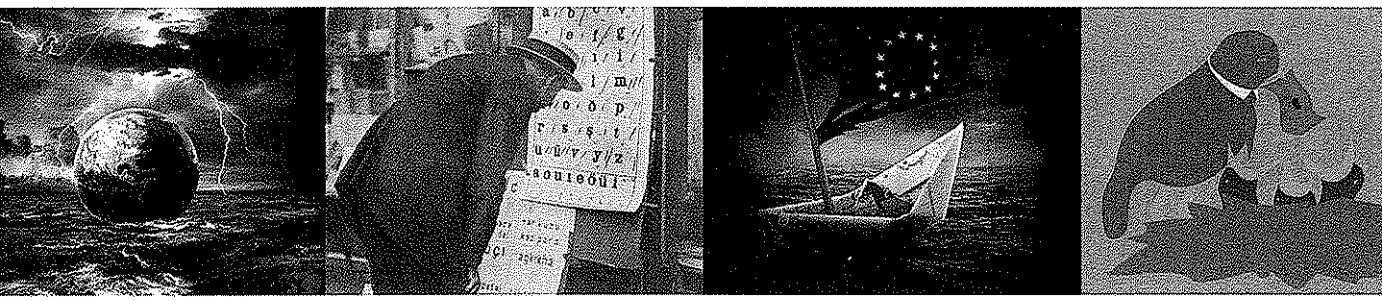

104
'Dünyayı sübyancı satanist sapkın bir çete yönetiyor'
Gerçek Hayat

112
AB:
"Ekonomik bir dev, siyasi bir cüce, askeri bir solucan"
Öznur Küçüker Sirene

120
Arap Birliği:
Arapları bölmek için bir İngiliz icadı
Abir en Nahas

126
Afrika Birliği,
Batı ve Çin'e karşı bir güce dönüşür mü?
Dr Halim Gençoğlu

134
Maksat bizim de bir teşkilatımız olsun
Âdem Bilal

140
Türk Birliği, dünyaya yeni bir model sunabilir mi?
Gerçek Hayat

144
Şangay İşbirliği Örgütü ve gelecek vizyonu
Alimcan Abled

148
BDT ve KGAÖ:
Rusya eski günleri özlüyor
Samir Babaoğlu

154
Çin: Dünya ile ilişki kurma şekli, beklentiler ve muhtemel sonuçlar
Doç. Dr. Ömer KUL

164
Brexit sonrası tufan
Yvonne Ridley

168
Gözden kaçırılan küresel filantrokapitalist vakıflar
Doç. Dr. Aziz Küçük

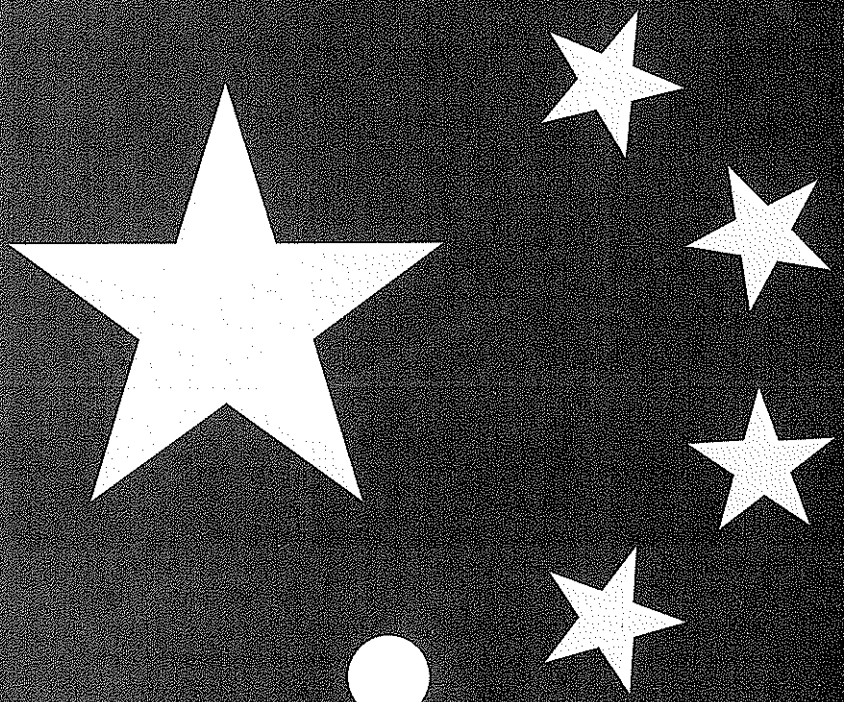

ÇİN

DÜNYA İLE İLİŞKİ KURMA ŞEKLİ, BEKLENTİLER VE MUHTEMEL SONUÇLAR

Büyüyen ekonomisinin sürdürülebilirliği açısından enerjide dışa bağımlı bir yapısı olan Çin, dünyanın en büyük hammadde alıcısı durumuna gelmiştir. Bilhassa gelişmemiş devletlerin Çin ile ilişkileri zamanla Çin'e bağımlı hale dönüşmelerine yol açmıştır. ABD'nin yaklaşık 30 yıldır sürdürdüğü tek hegemon güç pozisyonu ve bu pozisyonu koruma içgüdüsü birçok yanlış siyaset yürütmesine yol açmış, Çin yeni dönemde pastadan pay alabilmenin hummalı çalışması içerisine girmiştir.

Doç. Dr. Ömer KUL

Afganistan'ın 1979'da Sovyetler tarafından işgali sonrasındaki gelişmeler, başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın farklı bölgelerini etkilemiş, 1991 sonrası Sovyetlerin dağılması ile "tek kutuplu bir dünya" ortaya çıkmış ve ABD dünya siyasetini domine eder hale gelmişti. 11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırı ile dünya yeni bir döneme girmiş, "Büyük Ortadoğu Projesi" ile yakın bölgemizde yaşanan gelişmeler Doğu Türkistan'dan Afrika'nın en ücra noktasına kadar birçok devleti etkilemiştir. ABD'nin 1991 sonrası dönemde gözden kaçırdığı Çin'in 1976 yılında Mao'nun ölümü ile başlatmış olduğu kapital dünyanın bir parçası olma mücadelesi sessiz ama başarılı bir şekilde ortaya çıkmıştı. Büyük nüfusu, Batı kapitalistleri için hem bir pazar hem de ucuz işgücü anlamına gelmiş, birçok büyük firma arka arkaya Çin'de fabrikalar açarken, Batı'da ortalama 2.000 dolara çıkan bir işçi maliyetini Çin'de 100 dolara kapatmanın keyfi sürülmeye başlanmıştı.

Son 30 yılda aşırı büyüyen Çin ekonomisi, başta yakın çevresi olmak üzere zamanla ABD ve Batı dünyasının hesap edemedikleri şekilde aleyhlerine gelişmeler göstermiştir. Büyüyen ekonomisinin sürdürülebilirliği için hammadde, enerji ve yeni pazarlara ihtiyaç duyan Çin'in 2009 sonrası dönemde Batı Kapitalizmine nazire yaparcasına emperyal bir siyaset gütmesi akıllarda soru işaretleri doğurmuştur. Yeni Dünya Düzeni yeni mücadele alan ve şekilleri doğurmuş, terör örgütlerine hamilik (PKK, DAEŞ, Taliban, El-Kaide gibi) yapma yerini bölgesel çatışmalara (Kuzey Kafkasya, Dağlık Karabağ, Suriye iç savaşı gibi) akabinde küçük devletlerin çatıştırılmasına (Azerbaycan-Ermenistan savaşı gibi) ve sonunda ise büyük yıkımlara sebep olacak süper güçlerin savaşına şahitlik edecektir. Yaşananlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde ise asıl mücadelenin halklara demokrasi getirmek veya diktatörleri tahtlarından indirmek değil, vahşi kapitalizmin dünyayı yeniden dizayn etme sevdası olduğu net bir şekilde anlaşılacaktır.

KÜRESEL MÜCADELEDE ABD, ÇİN VE DİĞER DEVLETLERİN DURUMU

Son dönemlerde ABD'ye karşı Çin rakip olarak gösterilse de ticaret, ekonomi, bilim ve teknoloji alanları ile kültürel cazibesi ABD'yi halen daha dünyanın hegemon gücü konumunda tutmaktadır. Dahası yakın gelecekte Çin'in ABD'nin gücünü yakalamasının veya geçmesinin mümkün olmadığı analistler tarafından dile getirilmekte. Çin, ekonomisinin büyüklüğüne rağmen, vatandaşlarının hayat standardının yükseltilmesine yansıtmaktan uzaktır.

Çin yanında Rusya, AB ülkeleri, Hindistan ve Japonya'nın da ABD ile mukayese edilemeyecek kadar geride oldukları bir gerçek. Her ne kadar Çin, Amerikan borcunun önemli bir alacaklısı olsa da dünyada rezerv ve ödeme birimi olarak hâlen daha doların kullanılması bir nevi Çin'in ABD'ye kredi açması anlamı taşımakta. Dolarının değer kaybetmesi veya dünya piyasalarında geçerli

olmayacak konuma gelmesi belki de en çok Çin ekonomisini etkileyecek. Temel savaş teçhizatı, askeri harcama ve güç açısından karşılaştırdığımızda yine ABD'nin diğer devletlerden önde. Devletlerin GSMH'den ARGE'ye harcanan yüzdelik oranında ABD'nin payı yüzde 41,24, Japonya'nın yüzde 5, Almanya'nın yüzde 8 iken Çin'in payı yüzde 12,51.

Yüzyılın ana gündemi ve nedeni olan enerji kaynakları üzerinde yaşanan güç mücadelesinde küresel ve bölgesel aktörlerin enerji politikaları belirleyici etkiye sahip olacaktır. ABD, Soğuk Savaş döneminden sonra yakaladığı tek hegemon güç konumunu kaybetmemek için kendisine rakip olabilecek her yapılanma ile mücadele etme niyetindedir. ABD'nin Irak'ı işgali ile başlayan yeni süreçte ilk dönemeç G. W. Bush'un 2001 yılında iktidara gelmesi olmuştur. Bu yeni dönemde dünyayı yeniden dizay etme çalışmaları savaş-demokrasi düzleminde yürütülmüş, bu durum ABD'nin sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Bu dönem ABD'yi sadece kendi çıkarlarını korumak isteyen bir devlet görüntüsüne sokmuştur. Gözle görülür hale gelen bu siyaset ABD'nin müttefikleri tarafından da sorgulanmasına yol açmıştır.

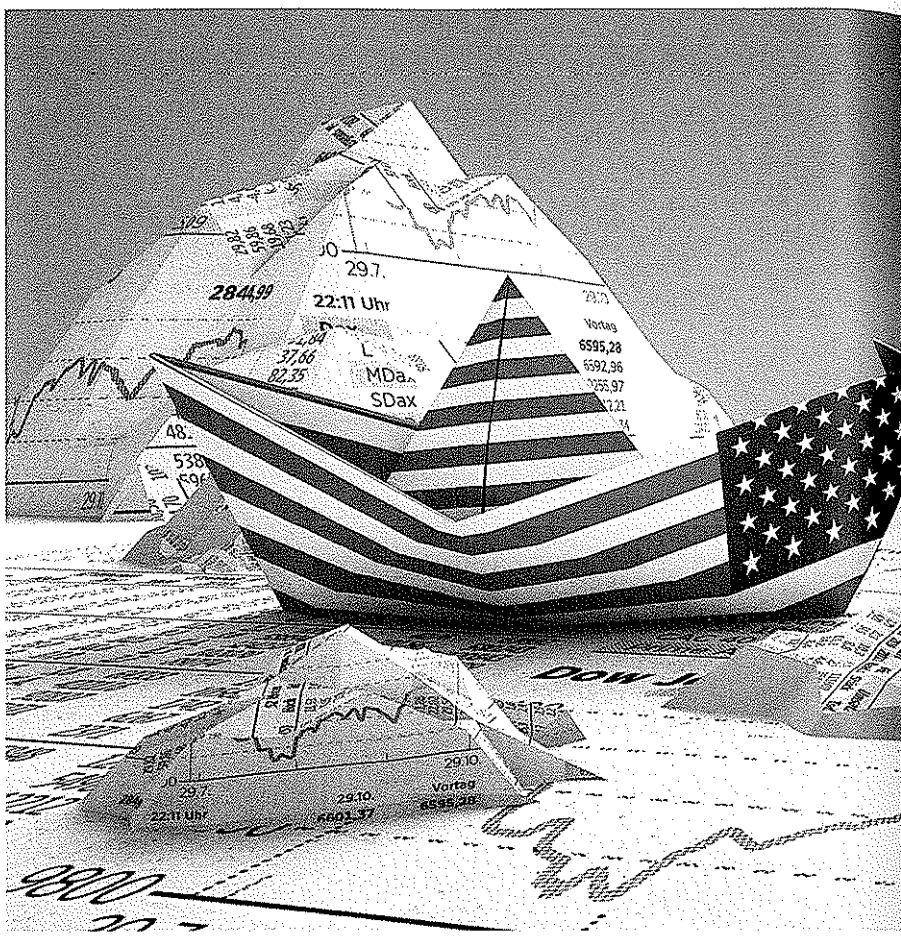

ENERJİ MERKEZLERİNİ KONTROL VE RAKİPLERİ BLOKE

ABD, enerji merkezlerini kontrol edebildiği takdirde, dünya ekonomisinin gelişimini ve buradan da Çin, Hindistan, Almanya ya da Rusya gibi kendisine rakip olabilecek diğer devletlerin ekonomik, teknik ve sosyal gelişimini etkileyebileceği düşüncesindedir. Buna mukabil Çin, Hindistan ve Japonya, Asya, Afrika, Latin Amerika, Arktik ve Ortadoğu'daki enerji kaynaklarını kontrol ve kullanmayı hedeflemektedir. Rusya da bu enerji yollarını hem kontrol etmek hem ekonomisini güçlendirmek adına adımlar atmaktadır. Bu bağlamda ABD Ortadoğu, Kafkaslar ve Hazar çevresindeki enerji kaynaklarını kontrol ile Türkiye üzerinden Batı'ya aktarılma gayretindedir. ABD, Afganistan'ın işgalinde olduğu gibi BM desteğini alamadığı durumlarda NATO ve NATO üyesi ülkelerle birlikte hareket etmektedir. ABD'nin Mayıs 2010'da duyurduğu yeni güvenlik stratejisi ve akabinde Lizbon'da yapılan NATO toplantısı göz önüne alındığında da bölge politikalarında yeni bir dönem başlattığı söylenebilir. Bütün bunlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde ABD, Çin'in kendisine rakip olmasını engelleyecek bir dış politika önceledeği, diğer bir ifadeyle ABD-Çin arasında, muhtemelen sonu sıcak bir savaşa dönüşecek, yeni bir soğuk savaş süreci başlamıştır.

Soğuk Savaş sonrası jeo-askeri, jeo-ekonomik ve jeo-politik faktörler Afrika, Avrupa, Basra Körfezi, Doğu Güneybatı ve Güneydoğu Asya, Kafkaslar, Latin Amerika, Orta Asya hatta Çin'e kadar olan bölgeyi ABD dış politikasının merkezine oturtmuş durumdadır. ABD'nin hedeflerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. 11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren "siyasal İslamcı" oluşumları etkisizleştirilip, İran'ın bölgede nükleer güç olmasının önüne geçmek,
2. Rusya'nın toparlanıp yayılmasını ve Çin'in kendisine rakip olmasını engellemek,
3. Çin ve Rusya ile bölgesel güç merkezlerini, batılı değerlere entegre etmek,
4. Pazar ve enerji kaynaklarının güvenliğini

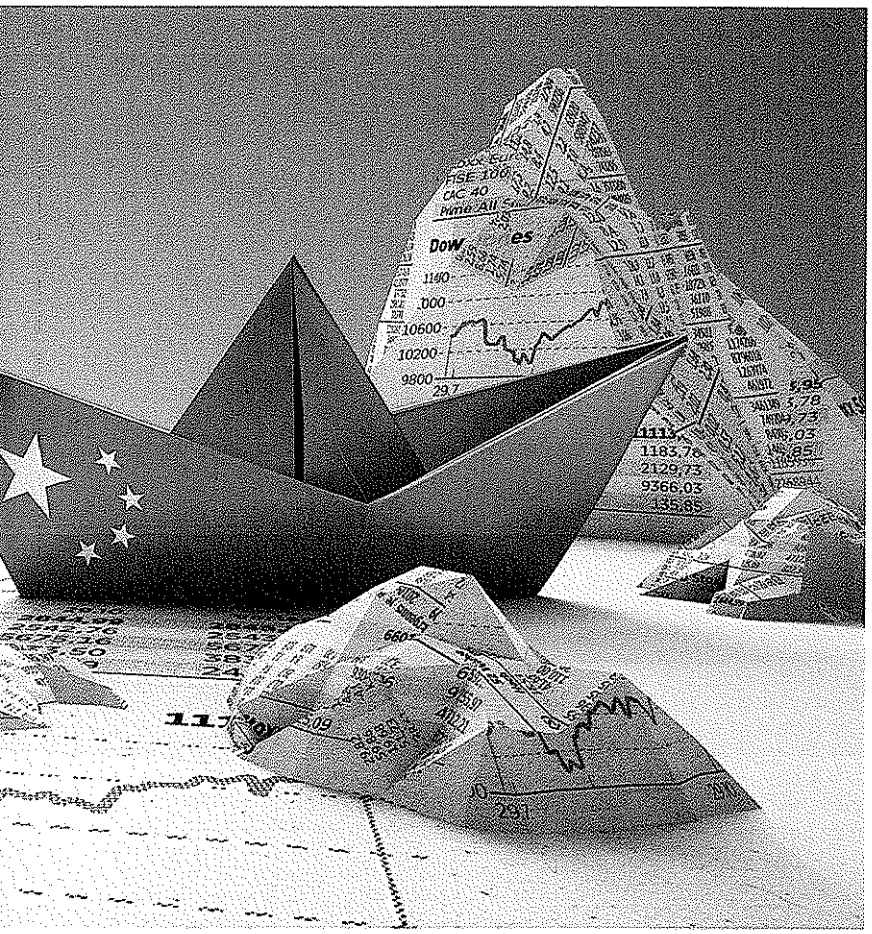

sağlamak ve gelirlerini Batı'ya aktarmak.

ÇİN'İN EKONOMİK DURUMU VE GELECEĞİ

Çin ekonomisi adına söylenen gelişmişlik ve güçlü ekonomi ifadeleri gerçekte doğruları yansıtmamaktadır. Yapısal ciddi problemleri ve potansiyel patlama noktaları olan Çin ekonomisinin gerçek durumunu yayınlamış makro göstergelerden de anlamak mümkündür. Çin'de uzun yıllar arka arkaya süren yüksek büyüme ivmesi 2014 sonrasında gerilemeye başlamıştır. 2007'te yıllık %14.2 ile ülke tarihinin büyüme zirvesini yaşayan Çin ekonomisi son beş yılda ise ortalama %6.1-6.5 aralığında bir büyüme göstermiştir. Çin'de 2014-2018 yılları arasında cari fazlanın GSMH'ya oranı % 9.9'dan %1.1'e düşmüştür.

Çin devleti "yumuşak güç" stratejisi ile devletlerin içişlerine karışmamayı prensip olarak sözde sıkça kullansa da, Sudan'da darbe ile iktidarın değişmesine yardım etmiş, Pakistan, Srilenka ve Kenya'da lojistik merkez olan stratejik limanların cüzi ücretlerle uzun süreli kiralamış ve Cubiti'de askeri üs kurmuştur.

2014 yılı sonrası Çin'e giden doğrudan yabancı yatırımlarda %50 azalma yaşanmış, yine bu dönemde döviz rezervleri 900 milyar dolar azalmıştır. Çin'in toplam borcu (yurtiçi ve yurt dışı) ülke ekonomisinin üç katına ulaşarak 43 Trilyon Doları geçmiş durumdadır. Günümüzde Çin'de özellikle inşaat sektörüne verilen borçlar ile ilgili ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Ayrıca bu rakamlar Çin'in resmi rakamları olması hasebiyle de güvenilirliği sorgulanmaktadır.

Çin, 1980 yılından günümüze bilhassa 2000 yılından itibaren ciddi bir borçlanma içine girmiştir. Hane halkının da borçlanması alım gücünün zayıflatmış, bu durum üretim fazlası veren Çin'i mallarını ihraç edeceği yeni pazarlar aramaya sevk etmiştir. Çin'de yatırım yapan şirketler ise alım gücünün zayıflığı dolayısıyla Çin'i bir pazar olarak görmekten vazgeçmeye başlamıştır. Çin ekonomisi sadece kendisini değil, dünya ekonomisini de etkileyecek tehdidi borç sorunudur denilebilir. Toplam borca Çin yerel yönetimlerinin 10 trilyon dolara ulaştığı tahmin edilen, dahası gölge bankacılık diye de tabir edilen kayıtdışı piyasalardan aldıkları miktar dâhil değildir. 2014 sonrasında Çin'de yıllık ekonomik büyüme hızlı şekilde düşerken borç aynı hızda artış göstermiştir.

ÇİN NÜFUSU HIZLA YAŞLANIYOR

Çin'de 2017 sonrasında tek çocuk politikasında vazgeçilmesine rağmen doğum oranlarında artma yerine düşüş gözlenmektedir. Yaşlı nüfusu hızla artan Çin'in bu durumunun devam etmesi halinde 2050 yılında nüfusunun yaklaşık %35'ine tekabül eden 487 milyon kişinin 60 yaş ve üzeri kişilerden oluşacağı, bunun da çalışan nüfusun azalması ve bakıma muhtaç kişi sayısının artması ile ekonomik problemlerin tetikleneceği öngörülmektedir. Covid-19 pandemi ile ortaya çıkan küresel ekonomik krizin Çin ekonomisini ciddi olarak etkilediği görülmektedir. Bu durum Çin'de var olan ama bir şekilde Çin Komünist Parti idaresinin katı tutumu dolayısıyla konuşulmayan sosyal ve idari problemleri de tetikleme potansiyeline sahiptir. Çin'de ekonomik büyümenin

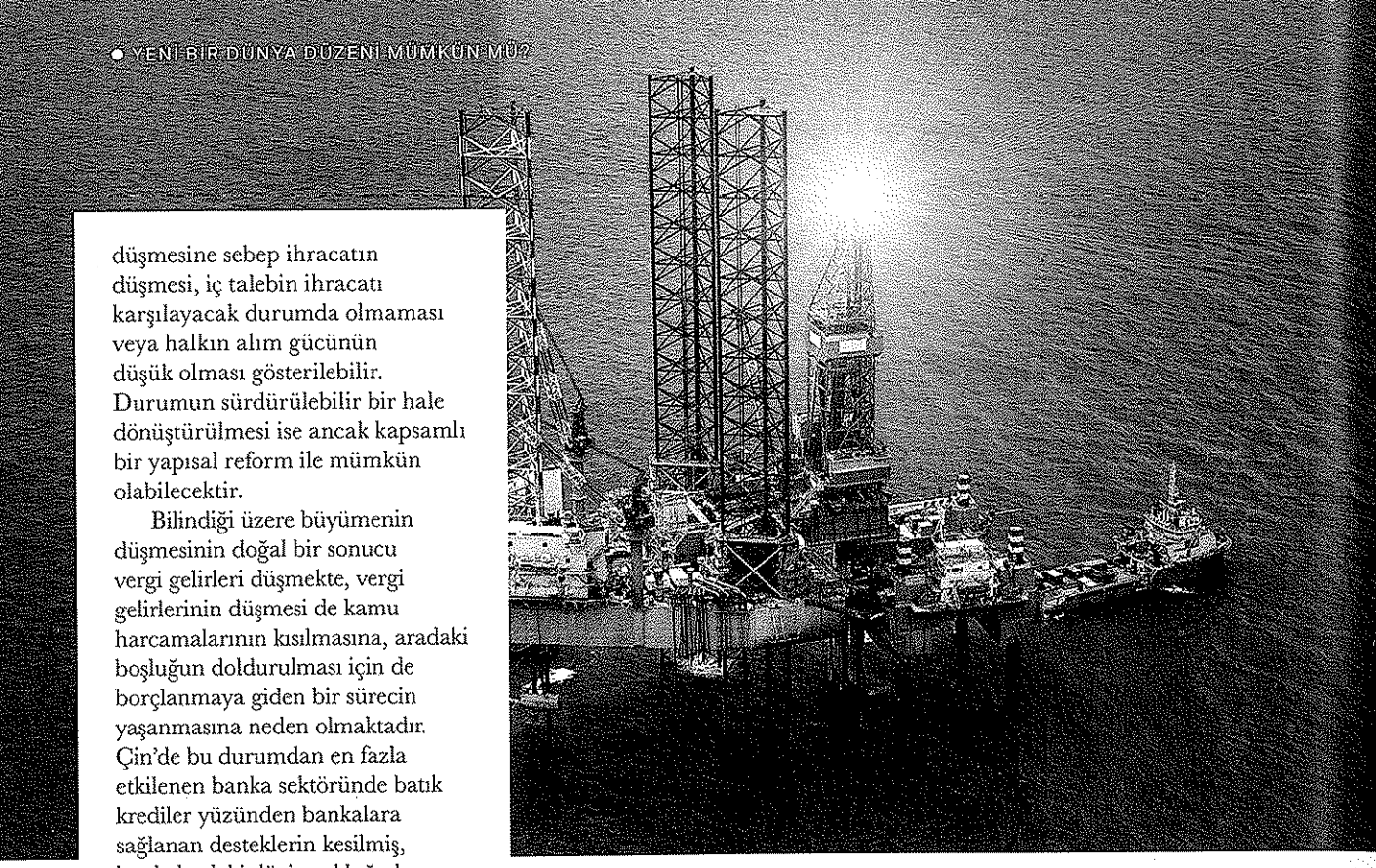

düşmesine sebep ihracatın düşmesi, iç talebin ihracatı karşılayacak durumda olmaması veya halkın alım gücünün düşük olması gösterilebilir. Durumun sürdürülebilir bir hale dönüştürülmesi ise ancak kapsamlı bir yapısal reform ile mümkün olabilecektir.

Bilindiği üzere büyümenin düşmesinin doğal bir sonucu vergi gelirleri düşmekte, vergi gelirlerinin düşmesi de kamu harcamalarının kısılmasına, aradaki boşluğun doldurulması için de borçlanmaya giden bir sürecin yaşanmasına neden olmaktadır. Çin'de bu durumdan en fazla etkilenen banka sektöründe batık krediler yüzünden bankalara sağlanan desteklerin kesilmiş, bankalardaki döviz yokluğu kamu ve yerel yönetimlerin zorlanmasını beraberinde getirmiştir. Cari açık veren Çin ekonomisinden kendisini zor çeviren bir ekonomiye gidiş yaşanmış, ülke kamu bankalarının verdiği kredilerle yapılan lakin boş duran devasa alışveriş merkezleri, kimsenin geçmediği köprüler veya yollara harcanan krediler geri ödenemez "batık krediler" ortaya çıkarmış, Devlet de bankalar batmasın diye desteklemeye başlamıştır.

PEKİN'İN 3 TEMEL SORUNU

Çin ekonomisinin bir başka sorunu ise "gölge bankacılık"tır. Bir tür bankacılık denilen ama bankacılık düzenlemelerine tabi olmayan bu oluşumlar bankalar gibi mevduat toplayamasalar da kredilere aracılık ederken, farklı yollardan topladıkları paraları banka gibi dağıtmaktadır. ABD'deki emeklilik fonlarına benzer hareket eden bu yapılar, topladıkları primleri başkalarına kredi olarak vermektedir. Çin'in hemen her konuda olduğu gibi bu hususta da açıkladığı veriler güvenilir olmaktan uzak, dahası tartışmalıdır. Gelir eşitsizliği ve küresel karbon emisyonları açısından dünyada ilk sırada olan Çin'de büyümeye karşılık gelir eşitsizliği de artmış durumdadır. Bu bağlamda Pekin yönetiminin üç temel sorunu olan gelir eşitsizliği, bölgeler arası eşitsizlikle ve çevre sorunlarının yakın gelecekte bir sınıf mücadelesine dönüşme ihtimali gözükmektedir.

Çin, uzun tarihi geçmişe, kendine has medeniyete ve dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip ülkesi olması yanında, son 30 yılda hızlı büyüyen ekonomisiyle dünyada son yıllarda en çok dikkat çeken ülke haline gelmiştir. 19. yüzyılda Batı'daki hızlı gelişmelere ve sanayileşme-modernleşme trendine ayak uyduramayan Çin, tarihi ticaret yollarının da önemini kaybetmesiyle dünya siyasetinde arka planda kalmıştır. 1949 yılında Mao Ze-dong liderliğinde kurulan Çin Halk Cumhuriyeti, Mao'nun ardından Deng Xiao-ping döneminde uyguladığı ekonomik modeller ile kısa sürede yükselişe geçmiştir. 1995 yılına gelindiğinde ülkenin dünya üretimindeki payı % 11'e ulaşmıştır. 1995-2002 arası dönemde bocalayan Çin ekonomisi, 2003 sonrası kendisini toparlamış ve ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük ekonomisi durumuna gelmiştir.

ÇİN NEDEN HEGEMON GÜÇ ADAYI DEĞİL?

Çin, bugün, ABD'nin önünde dünyanın en büyük ihracatçı ülkesi olması yanında enerji ve hammadde gereksimi ile yatırım ve ihracat açısından dışa bağımlı bir ülkedir. Ekonomik büyümesine rağmen Çin'in dünya siyasetinde henüz hegemon bir güç adayı olamamasının temel nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Askeri kapasite ve teknolojisinin ABD'ye kıyasla yetersiz olması,
2. Büyümesinin dış yatırıma bağımlı olması,
3. Dış politikada dünya liderliğine soyunabilecek birikiminin bulunmaması,
4. Doğu Türkistan, Hong Kong, İç Moğolistan, Tibet, Tayvan, insan hakları ihlalleri ve gelir adaletsizliği gibi

devasa iç sorunları,

5. ABD gibi dünyaya sunabileceği ileri bir kültürel veya siyasi modelinin olmayışı.

ÇATIŞMADAN BÜYÜME TAKTİĞİ TUTACAK MI?

Tüm bu olumsuz durumlara son dönemlerde Çin dış politikasındaki mütekabiliyet, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı, başka devletlerin iç işlerine karışmama prensiplerine sadık kalmayan bir devlet görüntüsü eklemiş durumdadır.

Çin dış politikada; ABD ve Batı dünyası ile çatışmaya girmeden ekonomik ve askeri gelişimini tamamlamak, Hong Kong'da başarıyla uyguladığı taktikle Tayvan'ı bünyesine katmak, artan enerji ihtiyacını karşılamak için Orta Asya, Orta Doğu, Latin Amerika hatta Arktik bölgesinde söz sahibi olmak ve ASEAN, APEC, BCIM ile ŞİÖ gibi uluslararası kuruluşlarla bölgesinde üstünlük tesis edebilmek şeklinde bir strateji takip etmektedir.

Çin'in Batılı ülkeler açısından büyük bir pazar olmasına karşın, ABD ile tam anlamıyla güçlenmeden bir çatışma ortamına girmek ve otoriter siyasi modeli nedeniyle iç karışıklıklar yaşamaya dair çekinceleri bulunmaktadır. Bu eksikliklerine rağmen Çin'in dünya liderliği konusunda hamleler yaptığı görülmektedir.

KUŞAK YOL GİRİŞİMİ'NİN STRATEJİK HEDEFLERİ

Çin lideri Xi Jin-ping'in 2013

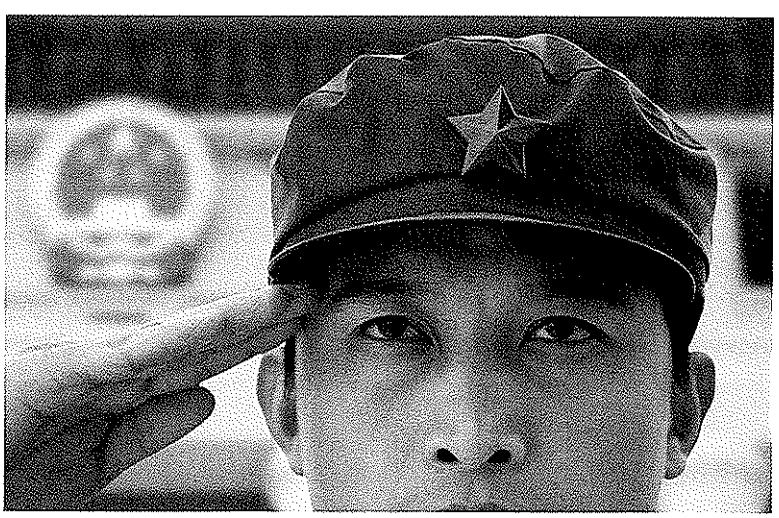

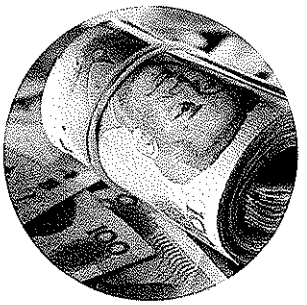

Çin'den kredi kullanan devletler (Pakistan, Srilanka, Bangladeş, Kenya gibi) zamanla ya borçlarını yeniden ama kendilerini daha da Çin'e bağımlı hale getiren koşullarda yapılandırmış ya da birer birer liman veya havaalanı gibi stratejik işletmelerini uzun yıllar Çin'e kiralamak veya kullanım hakkını devretmek durumunda kalmıştır. Bununla da yetinmeyen Çin, bilhassa borçlarını ödeyemeyen ülkelere yeni kredi imkânları sunmuş, buna karşılık kredilerin büyük çoğunluğunu girişime katkı sağlayacak yeni projelere harcanmasını teşvik etmektedir.

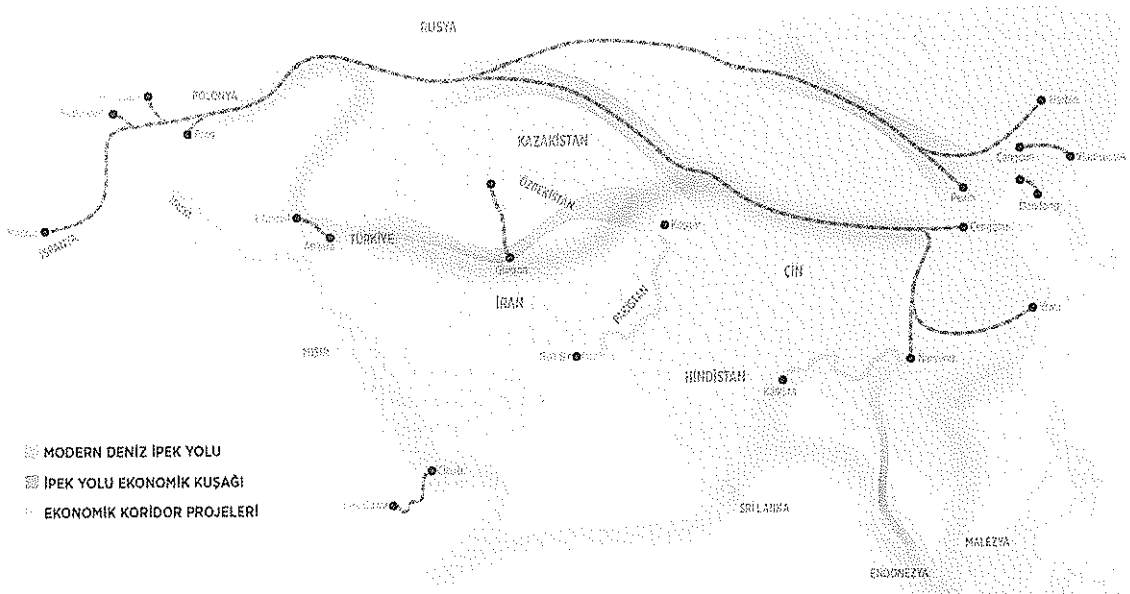

'KUŞAK VE YOL' GİRİŞİMİ

Kuşak ve Yol, tarihi "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" ve modern "Deniz İpek Yolu" terimlerinin kısaltmasını temsil ediyor

60'dan fazla ülkeyi kapsıyor

Dünya yüz ölçümünün **%26'sı**

4,4 milyarlık nüfus

20 trilyon dolarlık ekonomi

yılında Kazakistan'da yaptığı "Daha İyi Bir Gelecek Yarat" başlıklı konuşmasında ortaya attığı "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" ile aynı yılın Ekim ayında Endonezya parlamentosunda yaptığı konuşmada belirttiği "Deniz İpek Yolu" fikirlerinin tarihi geçmişi çokça ifade edilenin aksine 2007-2008 yılına kadar gitmektedir. Projenin son adı ise "Kuşak Yol Girişimi" olarak telaffuz edilmektedir. Projenin günümüze kadarki hızlı ilerlemesinde "nakliye ucuzlayacak, fasılasız olarak ihracat malları Çin'den İngiltere'ye çok daha kısa bir zamanda ulaşacak" gibi ifadeler etkili olmuştur denilebilir. Lakin projenin geçtiği ülkelerin projeden nasıl kârlı çıkacağına dair değerlendirmeler ise neredeyse yok denecek kadar azdır. Projenin sınırları, bütçesi ve taraf ülkelerin sorumlulukları ile ihtilafların çözümüne dair hukuki durum da net olarak ortaya konulmamış, bu yönleriyle de tartışılır hale gelmiştir. Dahası projenin hızla büyümesinde etkili olan "ülkeler zenginleşecek" sözü, yerini "projenin geçtiği her ülke giderek borçlanıyor" fikrine bırakmıştır.

Kuşak Yol Girişimi, Asya-Avrupa arasında yaklaşık 3 milyarlık nüfusa ev sahipliği yapan, resmi olarak 65, son gelişmelerle 145 ülkeyi kapsayan bir ticarî yatırım ağı olmayı hedeflenmektedir. Bu yönüyle Girişim, "Kara ve Demiryolu" ile "Deniz İpek Yolu" olarak iki ana kol üzerinden ilerlemekte, Deniz İpek yolu ise Güney Çin Denizi-Hint Okyanusu-Kızıl Deniz ve Akdeniz'deki önemli limanları birbirine bağlayacak bir ticari hattan oluşmaktadır. Girişim kapsamında veya farklı amaçlar için Çin'den kredi kullanan devletler (Pakistan, Srilanka, Bangladeş, Kenya gibi) zamanla ya borçlarını yeniden ama kendilerini daha da Çin'e bağımlı hale getiren koşullarda yapılandırmış ya da birer birer liman veya havaalanı gibi stratejik işletmelerini uzun yıllar Çin'e kiralamak veya kullanım hakkını devretmek durumunda kalmıştır. Bununla da yetinmeyen Çin, bilhassa borçlarını ödeyemeyen ülkelere yeni kredi imkânları sunmuş, buna karşılık kredilerin büyük çoğunluğunu girişime katkı sağlayacak yeni projelere harcanmasını teşvik etmektedir.

YUMUŞAK BİR GÜÇ MÜ?

Çin devleti "yumuşak güç" stratejisi ile devletlerin içişlerine karışmamayı prensip olarak sözde sıkça kullansa da, Sudan'da darbe ile iktidarın değişmesine yardım etmiş, Pakistan, Srilenka ve Kenya'da lojistik merkez olan stratejik limanların cüzi ücretlerle uzun süreli kiralamış ve Cubiti'de askeri üs kurmuştur. Bu bağlamda Çin'in "yumuşak güç" kavramından kastının Doğu Türkistan, Hong

Kong, İç Moğolistan, Tayvan ve Tibet gibi bölgelerdeki insan hakları ihlallerinden mütevellit ortaya çıkan durumlara diğer devlet ve uluslararası teşkilatların karışmasının önüne geçmek olduğu söylenebilir. 2003 yılında ABD liderliğinde BM'den geçirilen "teröre karşı global savaş" stratejisini de bu minvalde değerlendirmek mümkündür.

ABD'de Trump'ın yönetime gelir gelmez, küreselleşmenin sonunun geldiğini ifade etmesine karşılık Çin Devlet Başkanı Xi Jin-ping küreselleşmenin devamını savunmuştur. Bu bağlamda Xi'nin 17 Ocak 2017'de Davos'ta "milliyetçiliğe karşı küreselleşmeyi savunmasını" dünya barışını korumaya yönelik barışçıl bir çağrı olarak değerlendirmek Çin stratejisini anlamamak olacaktır. Xi, Komünist Parti'nin 19 Ekim 2017'deki 19. Ulusal Kongresi'nde parti programına "yeni bir çağ için Çin'e özgü sosyalizm düşüncesi"ni ekletmiş, Çin kapitalizmine 2049 yılında "emperyalist sistemin lideri olma" hedefi koymuştur. Çin'in sözde "müreffeh, demokratik, kültürel ilerleme, ahenkli modern bir sosyalist toplum" söylemleriyle meşrulaştırdığı stratejisinin var olan eşitsizlikleri daha derinleştirdiğine dair Afrika, Latin Amerika ve Asya'daki uygulamalarına bakmak yeterli olacaktır.

Kuşak Yol Girişimi ile 2049 yılı itibariyle en az 4 trilyon dolarlık altyapı yatırımının yapılması hedeflenmiştir. Girişimi "Çin'in dünyanın hegemon gücü olma stratejisinin bir aracı" olarak değerlendirmek mümkündür. Çin'in girişim dolayısıyla ilgili ülkelerde desteklediği projelerden kaynaklı ticari ihtilafları çözmek üzere Çin dahilinde "Uluslararası mahkemeler kurma" kararının ne tür sonuçlar doğuracağı, mahkemelerin temyizlerinin olup-olmayacağı, tarafsızlığı gibi belirsizlikler ilerleyen dönemlerde daha fazla tartışılır hale gelebilir. Sri Lanka'daki Hambantota limanının fiilen Çin'e devredilmesiyle sonuçlanması Çin'den borç alan fakir ülkeleri tedirgin etmiş durumdadır. Çin'in verdiği borç toplamı 2000 yılında nerdeyse sıfır iken, 2017 yılında 350 milyar dolara yaklaşmıştır. Bu durum bilhassa BM gibi uluslararası teşkilatlarda Çin lehine parmak kaldıran ülke sayısını arttırmıştır.

"Kuşak Yol Girişimi" olarak telaffuz edilmektedir. Projenin günümüze kadarki hızlı ilerlemesinde "nakliye ucuzlayacak, fasılasız olarak ihracat malları Çin'den İngiltere'ye çok daha kısa bir zamanda ulaşacak" gibi ifadeler etkili olmuştur denilebilir. Lakin projenin geçtiği ülkelerin projeden nasıl kârlı çıkacağına dair değerlendirmeler ise neredeyse yok denecek kadar azdır. Projenin sınırları, bütçesi ve taraf ülkelerin sorumlulukları ile ihtilafların çözümüne dair hukuki durum da net olarak ortaya konulmamış, bu yönleriyle de tartışılır hale gelmiştir. Dahası projenin hızla büyümesinde etkili olan "ülkeler zenginleşecek" sözü, yerini "projenin geçtiği her ülke giderek borçlanıyor" fikrine bırakmıştır.

ÇİN'İN SON 7 YILDA DÜNYA GENELİNDE EN BÜYÜK YATIRIM YAPTIĞI ÜLKELER:

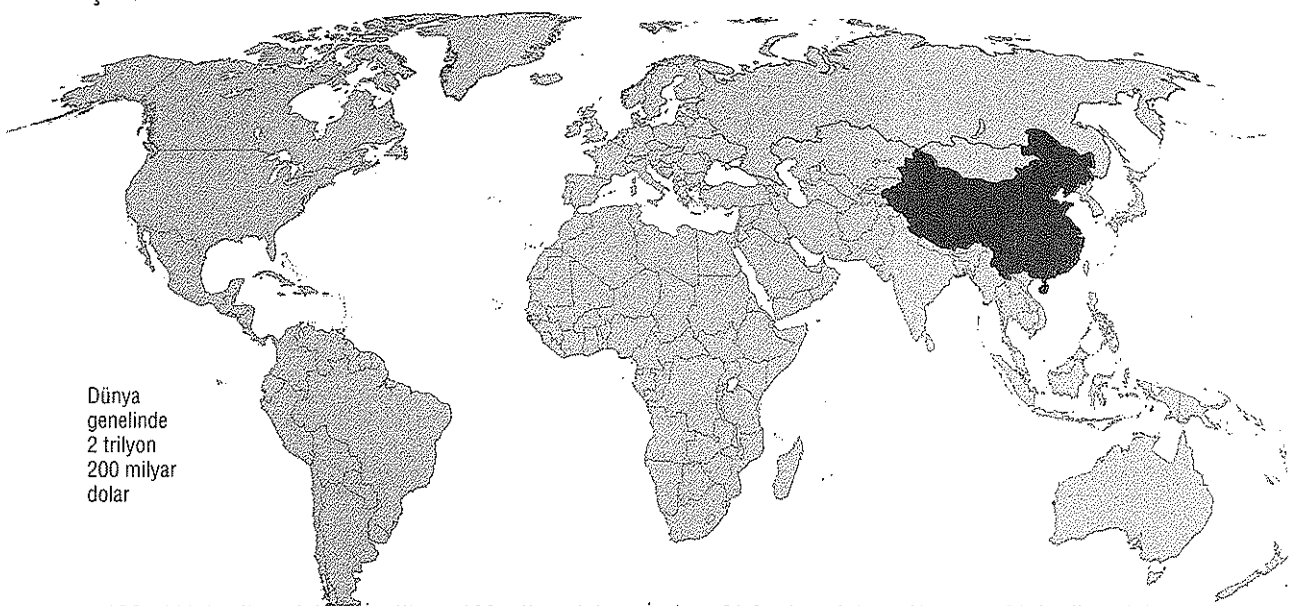

• ABD: 193,2 milyar dolar • İngiltere: 100 milyar dolar • İsviçre 61,2 miyar dolar • Almanya: 51,4 milyar dolar
• Avustralya: 122,6 milyar dolar • Brezilya 73,7 milyar dolar • Endonezya: 60,8 milyar dolar • Rusya: 58,4 milyar dolar
• Hindistan: 35 milyar dolar • Kazakistan: 35,3 milyar dolar • Pakistan: 65,6 milyar dolar • Fransa: 34 milyar dolar
• Suudi Arabistan: 43,5 milyar dolar • Kanada 60 milyar dolar • Nijerya 40,8 milyar dolar • Türkiye 15,6 milyar dolar

Senegal'deki Goree Adası sömürgeciliğin izlerini taşımaya devam ediyor

Senegal'deki Goree Adası, Batı Afrika'dan Amerika ve Avrupa'ya yapılan köle ticaretinin en önemli merkezleri arasındaydı

Köle ticaretinin en önemli merkezlerindendi

Afrikalıların gemilere bindirilmeden önceki son durağıydı

"İnsanlık dışı" muamelelerin sembol ismi haline geldi

Adadaki "Köle evleri"

1780'de inşa edildi

Afrikalılar, yolculuk öncesi bu **evlerde birbirlerine zincirlenerek haftalarca bekletildi**

Adanın tarihçesi

Portekizliler, **1450'de** yerleşime açtı

1677'de Fransa'nın kontrolüne geçti

Senegal 1960'ta bağımsızlığını kazandı

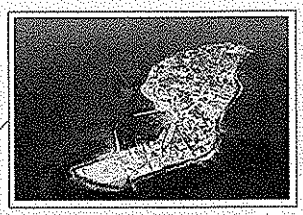

Köle ticareti, yüzyıllarca Fransa, Portekiz, İngiliz ve Hollandalılar tarafından sürdürüldü

16-19. YY
25-30 milyon Afrikalı köle ticaretinde kullanıldı

Transatlantik köle ticareti (Avrupa, Afrika ve Amerika arasında)

Gemiler, **Batı Avrupa'dan Afrika'daki köle limanlarına** hareket ediyordu

Köleler Amerika sahillerine taşınıyordu

Köleleri satan tacirler, karşılığında aldıkları ürünleri Avrupa'ya götürüyordu

Hint Okyanusu köle ticareti

Batılılar 17. yüzyıldan itibaren **Hint Okyanusu'ndaki adaları sömürgeleştirdi**

Kaynak: UNESCO

GRAFİK: AA